

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

RAPORTTI IFRS-VALVONNASTA

13.11.2008

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

Sisällysluettelo

1 Yhteenveto	3
2 Valvonnan sisältö ja valvontamenetelmät	5
3 Rahoitusmarkkinoiden kriisi ja rahoitusinstrumentteja koskevat tiedot IFRS 7	8
3.1 IFRS 7 uudistaa rahoitusinstrumenteista annettavat liitetiedot	8
3.1.1 Listayhtiöiden IFRS 7 -raportointi	9
3.1.2 Pankkien käypään arvoon arvostettuja varoja koskeva informaatio	11
4 Muut keskeiset valvontahavainnot	14
4.1 Omaisuuserien arvostuksessa toimintaympäristön seurannan merkitys korostuu.....	14
4.2 Yrityshankinnat ja oman pääoman ehtoisten sijoitusten luokittelukysymykset.....	16
4.3 Osavuositarkastuksissa erityisesti puutteita hankituista liiketoiminnoista koskevissa tiedoissa	17
4.4 Segmenttiraportointi	18
5 Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden tilinpäätöksissä puutteita.....	20

Liitteet:

Liite 1. Suurimmat liikearvot 31.12.2007 ja vertailutiedot vuodelta 2006

Liite 2. Liikearvon osuus omasta pääomasta 31.12.2007 ja vertailutiedot vuodelta 2006

Liite 3. Vuonna 2007 suurimpia yrityshankintoja tehneet yhtiöt sekä vertailutiedot vuodelta 2006

Liite 4. Uudistettu IFRS 3 - standardi selkeyttää yrityshankintojen kirjanpitoikäisyyttä

Lisätietoja antavat

3. Rahoitusmarkkinoiden kriisi ja rahoitusinstrumentteja koskevat tiedot

- Hannu Kaijomaa, puhelin 010 831 5346
- Virpi Haaramo, puhelin 010 831 5355

4.1 Omaisuuserien arvostuksessa toimintaympäristön seurannan merkitys korostuu

- Riitta Pelkonen, puhelin 010 831 5420
- Virpi Haaramo, puhelin 010 831 5355

4.2 Yrityshankinnat ja oman pääoman ehtoisten sijoitusten luokittelukysymykset

- Sirkku Palmuaro, puhelin 010 831 5325

4.3 Osavuositarkastuksissa erityisesti puutteita hankituista liiketoiminnoista koskevissa tiedoissa

- Sirkku Palmuaro, puhelin 010 831 5325

4.4 Segmenttiraportointi

- Tiina Visakorpi, puhelin 010 831 5383

5. Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden tilinpäätöksissä puutteita

- Virpi Haaramo, puhelin 010 831 5355

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

1 Yhteenveto

Tilinpäätöksessä annettavien tietojen merkitys korostuu markkinoiden häiriötilanteessa

Rahoitusmarkkinoiden häiriötilanne, joka alkoi vuoden 2007 puolenvälin jälkeen, syveni kriisiksi tämän vuoden kolmannella osavuotiskatsauskaudella. Kriisin myötä tilinpäätösinformaation selkeyden ja avoimuuden merkitys korostuu entisestään. Avoimet tilinpäätöstiedot erityisesti rahoitusinstrumenteista, niiden käyvistä arvoista ja niihin liittyvistä riskeistä ovat tekijöitä, joka osaltaan edistävät luottamusta rahoitusmarkkinoiden toimintaan.

Rahoitusmarkkinoiden kriisin on arvioitu vaikuttavan reaaliatalouteen lähivuosien alentuneina kasvuodotuksina. Tässä toimintaympäristössä tehtävät liikearvojen ja muiden omaisuuserien arvonalentumistestit vaativat yhtiöiltä erityistä huolellisuutta sekä tulevien rahavirtojen tason että testauksiin liittyvien oletusten arvioinnissa ja niistä raportoitaessa.

Rahoitusinstrumenteista annettavien tietojen läpinäkyvyyteen panostettava

Tilinpäätösvalvonnan keskeisenä painopistealueena oli arvioida ensimmäistä kertaa pakollisena vuoden 2007 tilinpäätöksissä sovellettavan IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* -standardin noudattamista. Yhtiön soveltaessa IFRS 7 vaatimuksia sen tulee ottaa huomioon, ensinnäkin, että tilinpäätökset antavat sellaista tietoa rahoitusinstrumenteista, minkä perusteella sijoittajat pystyvät arvioimaan niiden vaikutusta yhteisön taloudelliseen asemaan ja tulokseen. Toiseksi, yhtiön tulee antaa tietoa sen altistumisesta rahoitusinstrumenteista syntyville riskeille.

Rahoitustarkastus pitää tärkeänä, että yhtiön johto kiinnittää huomiota siihen, että riskienhallinnan periaatteet, niiden soveltaminen käytäntöön ja rahoitusinstrumentit esitetään osana riskienhallinnasta raportoitavaa kokonaisuutta. Havaintojen perusteella markkina-, maksuvalmius ja luottoriskin osalta annetut tiedot olivat usein kaavamaisia ilman selkeää yhteyttä yhtiökohtaisiin riskienhallinnan periaatteisiin. Lisäksi rahoitusinstrumenttien luokittelusta ja käyvistä arvoista annetut tiedot olivat suppeita heikentäen rahoitusinstrumenteista annettavien tietojen läpinäkyvyyttä.

Toimintaympäristön seuranta ja rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrittely avainasemassa arvonalentumistestauksissa

Rahoituskriisin seurauksena nopeasti muuttuvissa markkinaolosuhteissa arvonalentumisviitteiden seuranta ja niiden arviointi ovat keskeisessä asemassa. Myös arvonalentumistestien herkkyyssanalyysitietojen merkitys kasvaa sijoittajien arvioidessa yhtiön tuloksellisuutta ja oman pääoman määrää.

IAS 36:n mukaan arvonalentumisen arviointi tehdään omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön tai yksiköiden ryhmien tasolla. Rahavirtaa tuottavan yksikön tason ja rahavirtojen tason määrittelyllä on näin ollen keskeinen vaikutus arvonalentumisten havaitsemisessa. Arvonalentumistestauksen perustana olevien määrittelyjen ja oletusten merkitys korostuu epävarmassa markkinatilanteessa.

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

Aineettomien hyödykkeiden erottaminen yrityshankinnoissa haasteellista

Yrityshankintojen osalta aineettomien hyödykkeiden yksilöiminen ja arvostaminen on Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan edelleen yksi haasteellisimmista osa-alueista hankintamenolaskelman laatimisessa. Mm. tavaramerkkien erottaminen ja arvostaminen ja asiakassuhteisiin liittyvien aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen on vaativaa. Aineettomien hyödykkeiden kirjaaminen yrityskauppojen yhteydessä tulee todennäköisesti lisääntymään uudistetun IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* standardin¹ myötä.

Osavuositarkastuksissa yrityshankinnoista annettavissa tiedoissa kehitettävää

Rahoitustarkastus selvitti listayhtiöiden osavuositarkastusten IFRS-raportointia käymällä läpi kaikkien listayhtiöiden vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen katsaukset. IFRS-standardien edellyttämässä tiedoissa oli eniten puutteita standardin IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* mukaisessa raportoinnissa. Lähes viidesosa listayhtiöistä ei ollut esittänyt vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen osavuositarkastuksissaan sen laatimisperiaatetta. Tällöin saattaa jäädä epäselväksi se, onko yhtiö noudattanut IAS 34:n vaatimuksia laatiessaan osavuositarkastusta.

Uusi lähestymistapa toimintasegmenttien määrittelyyn

Rahoitustarkastus selvitti myös uuden segmenttiraportointia koskevan standardin IFRS 8 *Toimintasegmentit* käyttöönottoa ja listayhtiöiden esittämiä arvioita standardin vaikutuksista. Uuden segmenttiraportointistandardin lähestymistapa toimintasegmenttien määrittelyyn on vanhaan standardiin verrattuna erilainen. IFRS 8:n mukaan toimintasegmenttien tunnistaminen perustuu johdon raportointiin, eikä enää liiketoiminnallisten ja maantieteellisten segmenttien määrittelyyn. Standardin periaatteiden huolellinen läpikäynti on Rahoitustarkastuksen mielestä tärkeää kaikkien yhtiöiden kohdalla siinäkin tapauksessa, etteivät raportoivat segmentit olennaisesti muuttuisi.

Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden tilinpäätöksissä puutteita

Osassa tilinpäätösvalvonnan kohteena olleista noin 20 sijoituspalveluyrityksen ja vajaan 20 rahastoyhtiön tilinpäätöksissä ilmeni puutteita sekä esittämisen että arvostamisen osalta. Noin puolelta yhtiöistä puuttui rahoituslaskelma tilinpäätöksistä. Vajaa viidennes yhtiöstä ei ollut puolestaan arvostanut taseeseen merkittyjä myytävissä olevia rahoitusvaroja vaatimusten mukaisesti käypään arvoon, vaan hankintamenoon. Näiden yhtiöiden oman pääoman kokonaismäärä oli tältä osin virheellinen.

¹ Uudistettua IFRS 3 -standardia tulee soveltaa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

2 Valvonnan sisältö ja valvontamenetelmät

Tämä raportti kuvaa Rahoitustarkastuksen tilinpäätösvalvonnan toimintaa vuoden 2007 lopulta lokakuulle 2008. Se kattaa listayhtiöiden ja rahoitussektorin yritysten vuoden 2007 tilinpäätösten valvonnan sekä listayhtiöiden vuoden 2008 ensimmäisen vuosineljänneksen osavuositarkastusten seurannan. Raportin tavoitteena on tuoda esiin keskeisiä valvontahavaintoja listayhtiöiden ja Rahoitustarkastuksen valvottavien tilinpäätöksistä sekä kuvata valvonnassa sovellettuja menetelmiä. Valvonta kohdistui yli 20 listayhtiöön ja 40 ei-listattuun rahoitussektorin yritykseen.

Rahoitustarkastuksen tilinpäätösvalvonnan tavoitteena on edistää avoimen ja vertailukelpoisen taloudellisen informaation antamista markkinoille sijoittajien päätöksenteon tueksi. Lisäksi valvonnalla edistetään kansainvälisten tilinpäätössäännösten yhdenmukaista soveltamista.

Rahoitustarkastuksen tilinpäätösvalvonta kohdistuu suomalaisiin listayhtiöihin, joiden osakkeita tai joukkovelkakirjalainoja on julkisen kaupankäynnin kohteena. Valvonnan piiriin kuuluvat myös Rahoitustarkastuksen valvottavien kuten luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten tilinpäätösformaatio. Tilanteessa 31.12.2007 osakkeiden liikkeeseenlaskijoita oli 133 kpl ja joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijoita 9 kpl.

Valvontamenetelmät

Rahoitustarkastus soveltaa tilinpäätösvalvonnassa CESR:n standardien² mukaisia valvontamenetelmiä. Yhtiön tilinpäätös voi joutua valvonnan kohteeksi kokonaisuudessaan tai joltakin etukäteen valitulta painopistealueelta. Koko tilinpäätöksen läpikäymiseksi sovelletaan yhtiöiden valinnassa riskiperusteista menetelmää, jota täydennetään satunnaisotannalla. Satunnaisotannalla varmistetaan, että mikä tahansa yhtiö voi joutua valvonnan kohteeksi milloin tahansa.

Yhtiökohtainen riskiperusteinen valvonta

Riskiperusteinen yhtiöiden valinta perustuu CESR:n Standardi No 1:een ja sen soveltamisohjeeseen valintamenetelmistä. Riskiarviointi koostuu kahdesta tekijästä: (1) tilinpäätöksiin sisältyvän merkittävän virheen todennäköisyys ja (2) merkittävän virheen mahdollinen vaikutus markkinoiden luottamukseen ja sijoittajan suojaan (yhtiön merkittävyys). Ensisijaisesti valvonnan kohteeksi valittiin yhtiöt, joilla oli sekä korkea riski-indeksi että mahdollinen, suuri vaikutus markkinoiden luottamukseen ja sijoittajan suojaan. Lisäksi valvonnan kohteeksi valittiin muutamia yhtiöitä pelkästään jommankumman edellä mainitun tekijän perusteella.

Tilinpäätöksiin sisältyvän merkittävän virheen todennäköisyyttä arvioidaan yhtiökohtaisella riski-indeksillä. Vuoden 2007 tilinpäätösten osalta riski-indeksi muodostui 15 riskitekijästä, jotka liittyivät muun muassa yhtiöiden valvontahistoriaan, yhtiön taloudelliseen tilanteeseen ja sitä kuvaaviin tunnuslukuihin, yrityskauppoihin sekä omistus- ja rahoitusjärjestelyihin. Yhtiön merkittävyyden arviointi perustui yhtiön markkina-arvoon.

Edellä mainittujen kriteerien perusteella valittujen 16 yhtiön vuoden 2007 tilinpäätökset käytiin läpi kattavasti eurooppalaisten tilinpäätösvalvojien yhteistyössä kehittämän kysymyslistan avulla. Merkittävimmät havainnot riskiperusteisesti valituista tilinpäätöksistä tehtiin yrityshankintojen

² CESR (Committee of European Securities Regulators) on Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komitea. CESR:n ensimmäinen valvontastandardi "Enforcement of Standards on Financial Information in Europe" on julkaistu 12.3.2003 (ref. CESR/03-073). CESR:n toinen valvontastandardi "Co-ordination of Enforcement Activities" on julkaistu 22.4.2004 (ref. CESR/03-317c). Lisäksi CESR on julkaissut viimeksi mainitun valvontastandardin soveltamisohjeen "Guidance for Implementation of Co-ordination of Enforcement of Financial Information" 28.10.2004 (ref. CESR/04-257b).

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

(IFRS 3), osakkuusyhtiöiden (IAS 28) sekä yhteistyritysten (IAS 31) yhdistelyä koskevien standardien alueilta.

Painopistealueisiin perustuva riskiperusteinen valvonta

Painopistealueisiin perustuvaa valvontaa toteutettiin rahoitusinstrumenttien esittämisen (IFRS 7) ja liikearvon arvonalentumistestausten (IAS 36) osalta. IFRS 7:n kohdalla käytiin läpi edellä kuvattujen riskiperusteisesti valittujen yhtiöiden (16) rahoitusinstrumenteista esittämät liitetiedot. IFRS 7:n osalta otokseen sisältyi myös osa listatuista pankeista. Arvonalentumistestauksiin liittyvien asioiden tarkastelunäkökulmaa syvennettiin. Omaisuuserien arvonalentumistestausten (IAS 36) läpikäynnissä yhtiöiden valinnassa otettiin huomioon liikearvon määrä, liikearvon määrä suhteessa omaan pääomaan, P/B - tunnusluku sekä markkinaperusteisia riskilukuja (esim. beta). Näihin tekijöihin perustuen syvällisempään tarkasteluun otettiin 4 yhtiön arvonalentumistestaukset.

Esitevalvonta

Rahoitustarkastus valvoo myös esitteisiin sisältyvää tilinpäätösinformaatiota. Tilinpäätöskysymysten läpikäynnin syvyys riippuu mm. Rahoitustarkastuksen käsityksestä yhtiöstä taloudellisena raportojana ja esitevelvollisuuden aiheuttavan transaktion luonteesta.

Listautumistilanteessa yhtiöiden ensimmäiset IFRS-tilinpäätökset ja niihin liittyvät merkittävät tilinpäätöskysymykset käydään tarkoin läpi. Osa tilinpäätöskysymyksistä on kuitenkin luonteeltaan sellaisia, että niiden huolellinen selvittäminen on mahdollista vasta jälkikäteen tapahtuvan tilinpäätösvalvonnan yhteydessä. Esitteen hyväksyntä ei siten estä Rahoitustarkastusta ottamasta esitteeseen sisältyviä tilinpäätöksiä tai muuta taloudellista informaatiota valvonnan kohteeksi myöhemmin osana tilinpäätösvalvontaa.

Rahoitustarkastus on tämän raportin julkaisuaikankohtaan mennessä valvonut vuonna 2008 kymmenen esitteen IFRS-informaation. Vuonna 2007 vastaava läpikäytyjen esitteiden lukumäärä oli 29. Yhden esitteen osalta yhtiö muutti merkittävästi tilinpäätöksen laatimisperiaatteita vuoden 2008 tilinpäätökseen ja osavuositarkastuksiin. Muilta osin yhtiöt huomioivat esitehyväksynnän yhteydessä Rahoitustarkastuksen tekemät havainnot IFRS-standardien soveltamisen puutteista sovitun mukaisesti joko käsittelyssä olevassa tai tulevassa tilinpäätöksessään, riippuen puutteen merkittävyydestä.

Muu tilinpäätösvalvonta

Riskiperusteisen ja painopistealueisiin perustuvan valvonnan lisäksi Rahoitustarkastus teki selvityksen³ vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen osavuositarkastusten IFRS-raportoinnista. Myös uuden segmenttiraportointia koskevan standardin IFRS 8:n *Toimintasegmentit* käyttöönottoa ja listayhtiöiden tilinpäätöksissään esittämiä arvioita standardin vaikutuksista selvitettiin käymällä läpi listayhtiöiden 2007 tilinpäätökset.

Kansainvälinen yhteistyö

Rahoitustarkastus osallistuu tilinpäätösvalvontatehtävässään Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komitean (CESR⁴) pysyvän komitean, CESR-Finin⁵ toimintaan. CESR-Finin tehtävänä on

³ Rahoitustarkastuksen Markkinat -tiedote 4/2008, 10.10.2008

⁴ Committee of European Securities Regulators

⁵ Committee on Financial Reporting

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

koordinoida jäsenorganisaatioiden valvontaa ja muuta toimintaa listayhtiöiden taloudelliseen raportointiin liittyvissä kysymyksissä.

CESR-Finin alaisuudessa toimii EECS⁶, jossa käsitellään IFRS-tilinpäätöksiin liittyviä soveltamiskysymyksiä. Yhtenäinen tilinpäätöskäsittely ja valvontapäätösten yhdenmukaisuus Euroopassa varmistetaan siten, että valvonnassa esiin tulleet merkittävät ja tulkinnallisesti vaikeat tilinpäätöskysymykset viedään eurooppalaisten tilinpäätösvalvojien kokouksen käsiteltäväksi. Lopullisen, tapauskohtaisen valvontapäätöksen tekee kuitenkin aina kansallinen valvoja.

Rahoitustarkastus on tämän raportin julkaisuajankohtaan mennessä vienyt vuonna 2008 EECS:n käsittelyyn 8 tilinpäätöskysymystä, jotka liittyivät rahoitusinstrumentteihin, liiketoimintojen yhdistämisiin tai osakkuusyhtiöihin sekä arvonalentumistestauksiin ja oman pääoman ehtoisten sijoitusten luokitteluun konsernitilinpäätöksessä. Pääosassa tapauksia Rahoitustarkastus sai muilta eurooppalaisilta valvojilta tukea näkemyksilleen.

EECS myös ylläpitää tietokantaa, johon kerätään eri jäsenvaltioiden yksittäisiä valvontatapauksia koskevia ratkaisuja. Näitä päätöksiä julkaistaan säännöllisin väliajoin CESR:n toimesta. Raportin julkaisuajankohtana EECS:n valvontatietokannan päätöksiä on julkaistu yli 40 kpl.

CESR-Finin alla toimii lisäksi ad-hoc-projektiryhmiä. Näistä Suomi on mukana IFRS-standardien kehitystä seuraavassa ryhmässä. Markkinoiden häiriötilanteen johdosta CERS-Finin alaisuuteen on perustettu Fair value- työryhmä, jonka työskentelyyn Rahoitustarkastus on myös osallistunut.

Lisäksi Rahoitustarkastus osallistuu Euroopan Pankkivalvojien komitean (CEBS⁷) pysyvän komitean EGFI:n (Expert Group on Financial Information) ja sen alaisuudessa toimivan tilinpäätösasioita käsittelevän alatyöryhmän työskentelyyn.

⁶ European Enforcers' Coordination Sessions

⁷ Committee of European Banking Supervisors

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

3 Rahoitusmarkkinoiden kriisi ja rahoitusinstrumentte- ja koskevat tiedot IFRS 7

Rahoitusmarkkinoiden kriisin myötä erityisesti rahoitussektorilla toimivien yhteisöjen osa-
vuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä esitettävien rahoitusinstrumentteja koskevan informaation
merkitys on kasvanut. Avoimet tilinpäätöstiedot parantavat osaltaan sijoittajainformaatiota ja
edistävät näin luottamusta markkinoiden toimintaan. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden tulee
myös rahoitusinstrumenttien osalta olla yhtiökohtaisesti yksilöityjä. Rahoitusinstrumenteista an-
nettujen liitetietojen tulee olla selkeitä ja niiden tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus.

Kun rahoitusmarkkinoiden häiriötilanne syveni vuoden 2008 kolmannella osavuotiskaudella, antoi
IASB rahoitusinstrumenttien uudelleenluokittelua koskevan helpotuksen⁸. Muutoksella myös yh-
tenäistettiin uudelleenluokittelua vastaamaan USA:n tilinpäätössääntelyä. Tämän lisäksi IASB on
parhaillaan selkeyttänyt käypään arvoon arvostamista koskevaa sääntelyä.⁹ IASB on myös anta-
nut IFRS 7 koskevan muutosluonnoksen käyvistä arvoista ja likviditeettiriskistä annettavista liite-
tiedoista¹⁰. Lokakuussa eurooppalaiset valvontakomiteat (CESR, CEBS ja CEIOPS) antoivat yhtei-
sen lausuman koskien tilinpäätössääntelyn viimeaikaista kehittämistä¹¹. Rahoitustarkastus seuraa
ja arvioi sekä uudelleenluokittelua koskevien säännösten soveltamista yhtiössä että sääntelyn
kehittämistä.

Euroopassa ECOFIN julkaisi viime vuoden lopulla rahoitusmarkkinoiden tilaa koskevan toimenpi-
de-ohjelman, jonka perusteella sekä Euroopan pankkivalvojien komitea (CEBS)¹² että Euroopan
arvopaperimarkkinavalvojien komitea (CESR) ovat tarkastelleet tilannetta erityisesti tilinpäätös-
sääntelyn ja -raportoinnin näkökulmasta. Rahoitustarkastus on osaltaan osallistunut tähän kan-
sainväliseen työhön. Sen lisäksi Rahoitustarkastus laati asiaa koskevan kyselyn valvottavilleen
syksyllä 2007 ja teki valvontakäyntejä valvottaviinsa alkuvuodesta 2008.

3.1 IFRS 7 uudistaa rahoitusinstrumenteista annettavat liitetiedot

IFRS 7:n tavoitteena on sisällyttää tilinpäätökseen sellaiset liitetiedot, joiden perusteella tilinpää-
töksen käyttäjä pystyy arvioimaan rahoitusinstrumenttien vaikutusta yhteisön taloudelliseen
asemaan ja tulokseen¹³. Tilinpäätöksessä¹⁴ edellytetään annettavan tietoa yhteisön altistumisesta
rahoitusinstrumenteista syntyville riskeille kuvaamalla niiden laajuutta ja luonnetta tilinpäätös-
päivänä samoin kuin siitä, kuinka näitä riskejä hallitaan¹⁵.

⁸ IAS 39:n ja IFRS 7:n uudelleenluokittelua koskevat muutokset annettiin 13.10.2008.

⁹ Measuring and disclosing the fair value of financial instruments in market that are no longer active (IASB Expert Advisory Panel)

¹⁰ Improving Disclosures about Financial Instruments, IFRS 7:ään esitettävät muutokset

¹¹ Joint statement from CESR, CEBS and CEIOPS Regarding the latest developments in accounting (CESR 2008 106)

¹² CESR ja CEBS tarkastelivat asiaa strukturoidusta tuotteista annettujen tietojen että niiden arvostamisen näkökulmasta. Asiaa koskevat dokumentit ovat löydettävissä CESR: <http://www.cesr.eu/index.php?page=groups&mac=0&id=13>, CEBS: <http://www.c-ebs.org/News--Communications/Latest-news/CEBS-publishes-report-on-banks'-transparency-on-ac.aspx> ja sen seurantaraportti <http://www.c-ebs.org/News--Communications/Latest-news/CEBS-publishes-a-follow-up-report-on-banks-transp.aspx> ja <http://www.c-ebs.org/News--Communications/Latest-news/CEBS-publishes-report-on-issues-regarding-the-valu.aspx>

¹³ IFRS 7.7

¹⁴ Riskeistä annettavat tiedot voidaan antaa joko tilinpäätöksessä tai jossain muussa asiakirjassa (esim. johdon selvitys tai riskiraportti), johon tilinpäätöksessä viitataan (ja vastaavasti kyseisestä asiakirjasta viitataan tilinpäätökseen).

¹⁵ IFRS 7.31

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

Rahoitusinstrumenteista esitettävä IAS 39:n ryhmittelyä tarkempi luokittelu

IFRS 7:n mukaiset taseen liitetietovaatimukset perustuvat IAS 39 *rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* standardin edellyttämään rahoitusinstrumenttien ryhmittelyyn¹⁶. Ryhmittely on tehtävä rahoitusvaroja ja -velkoja alun perin taseeseen merkittäessä. Rahoitusinstrumenttien myöhemmät arvostusperiaatteet – jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon arvostaminen – määräytyvät alkuperäisen ryhmittelyn mukaisesti.

Rahoitusinstrumenttien ryhmittelyn selkeä esittäminen on ulkopuoliselle käyttäjälle perusedellytys ymmärtää rahoitusinstrumenttien arvostamisperiaatteiden ja niistä syntyvien riskien vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan ja tulokseen. IFRS 7 edellyttää eri ryhmien kirjanpitoarvojen esittämistä joko taseessa tai sen liitetiedoissa. Yhtiöt olivat esittäneet standardin edellyttämät tiedot rahoitusinstrumenttien ryhmittelystä pääosin selkeinä taulukkoina.

Ryhmittelyn lisäksi yhtiön on arvioitava tulisiko rahoitusinstrumentit edelleen jakaa esitettävän informaation kannalta tarkoituksenmukaisiin luokkiin¹⁷, jotka ottavat huomioon erityisesti rahoitusinstrumenttien ominaisuudet, esim. tuotteen luonteen tai siihen sisältyvän riskin perusteella. Rahoitusvaroista annettavan informaation läpinäkyvyyden parantamiseksi yhtiöiden tulisi kiinnittää enemmän huomioita rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Tällöin on huomioitava myös se, että sekä ryhmät että luokat ovat täsmäytettävissä taseessa esitettyihin tietoihin.

3.1.1 Listayhtiöiden IFRS 7 -raportointi

Käyvistä arvoista annetut tiedot suppeita

Myyntisaamisten ohella useimmille yhtiöille merkityksellisimpiä rahoitusinstrumentteja ovat hankintamenuun arvostettavat lainasaamiset ja rahoitusvelat. Lainasaamisten ja rahoitusvelkojen käypä arvo oli valvonnan kohteena olleissa yhtiöissä usein määritetty hyvin lähelle niiden kirjanpitoarvoa, eikä niihin kohdistuvista käyvän arvon suojausten vaikutuksista kerrottu selkeästi. Käyvistä arvoista annetut liitetiedot olivat yleisesti hyvin suppeat lukuun ottamatta johdannaisten käyvän arvon määrittämisessä käytetyistä menetelmistä annettuja tietoja. Taseessa jaksotettuun hankintamenuun arvostettavien rahoitusinstrumenttien osalta liitetietoina annettavat käyvät arvot tulisi määrittää käyttäen samoja menetelmiä ja prosesseja kuin mitä käytetään taseeseen merkittävien instrumenttien kohdalla.

Muutamilla yhtiöllä oli myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmässä noteeraamattomia osakkeita, jotka oli arvostettu käypään arvoon erilaisilla arvonmääritysmenetelmillä. Nämä yhtiöt olivat kuitenkin kuvanneet käyvän arvon määrittämisessä käytettyjä menetelmiä ja erityisesti tehtyjä oletuksia suppeasti. Mitä suurempi tällaisten osakkeiden arvonmuutosten vaikutus on oman pääoman määrään, sitä merkityksellisempiä ovat niistä annettavat tiedot sijoittajille. Jos em. käyvän arvon määrittämisessä jonkin oletuksen vaihtaminen toiseksi jokseenkin mahdolliseksi vaihtoehdoksi johtaisi tilinpäätökseen merkityistä käyvistä arvoista merkittävästi poikkeavaan käypään arvoon, on siitä annettava tieto ja esitettävä, millainen vaikutus tällaisella muutoksella on¹⁸. Vaadittavat tiedot näistä oletuksista ja niiden jokseenkin mahdollisista muutoksista voivat olla eri tekijöitä kuin herkkyysanalyysissä annettavat tiedot rahoitusinstrumentteihin sisältyvistä markkinariskeistä.

¹⁶ IFRS 7.8 IAS 39.9:n mukaiset rahoitusinstrumenttien ryhmät: Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, Lainat ja muut saamiset, Myytävissä olevat rahoitusvarat.

¹⁷ IFRS 7.6, IFRS 7.B1-B3

¹⁸ IFRS 7.27 c)

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

Lisäksi Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan yhtiöiden olisi kriittisesti arvioitava merkittävien noteeraamattomien osakeomistusten osalta, missä määrin niiden koostumuksen erittely tai kuvaus olisi tarkoituksenmukaista siten, että esitettävä informaatio antaa oikean kuvan sijoituksesta.

Maksuvalmiusriskin kuvaus kaavamaista

Maksuvalmiusriskin osalta standardissa edellytetään tietoa likviditeetin hallinnan periaatteista ja rahoitusvelkojen sopimuksen mukaisten maksujen maturiteettijakaumasta¹⁹. Yhtiöiden liitetiedoissa oli annettu selkeästi tiedot rahoitusvelkojen sopimukseen perustuvasta maturiteettijakaumasta. Lisäksi useat yhtiöt olivat esittäneet myös rahoitusvelkojen korkovirrat sekä tiedot johdannaisista aiheutuvista rahavirroista.

Maksuvalmiusriskin hallinnan periaatteissa oli kuvattu käytettävissä olevia likviditeettireservejä, jotka lähes kaikissa yhtiöissä olivat pääasiassa nostamattomia valmiusluottoja. Liitetietoihin oli sisällytetty tieto nostettujen valmiusluottojen määrästä, jolloin tilinpäätöksestä oli selkeästi hahmotettavissa tieto vielä jäljellä olevasta, nostamattomasta likviditeettireservin määrästä. Nostamatta olevien valmiusluottojen erääntymisajankohdista ei puolestaan annettu tietoa. Tämä on kuitenkin Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan myös merkityksellistä informaatiota sijoittajille maksuvalmiusriskin arvioinnissa.

Parhaat yhtiöt kertoivat maksuvalmiusriskiä tai oman pääoman hallintaa kuvaavissa liitetiedoissa velkajärjestelyihin sisältyvistä kovenanteista. Nämä voivat vaikuttaa yhtiön taseen rahoitusvelkojen tai nostamattomien valmiusluottojen erääntymisajankohtiin ja ovat siten merkityksellistä tietoa sijoittajille maksuvalmiusriskeistä.

Herkkyysanalyysin esittämisessä merkittäviä eroja

Lähes kaikki tarkasteltavana olevista yhtiöistä olivat sisällyttäneet liitetietoihin standardin vaatimuksen mukaisen herkkyysanalyysin markkinariskeistä, joiden jokseenkin mahdolliset muutokset vaikuttavat tilinpäätöshetkellä yhtiön tulokseen ja omaan pääomaan²⁰. Puolet tarkasteltavana olevista yhtiöistä oli esittänyt standardin mukaiset tiedot herkkyysanalyysistä.

Lopuissa yhtiöissä herkkyysanalyysiin oli sisällytetty tietoa myös yhtiön varsinaisessa liiketoiminnassa syntyvistä, taseen ulkopuolisista markkinariskeistä, joiden hallintaan ja suojaamiseen käytetään pääosin rahoitusinstrumentteja. Näitä taseen ulkopuolisia markkinariskejä ovat tyypillisesti sitoviin tilauksiin tai erittäin todennäköisiin ennakoituihin rahavirtoihin kohdistuvat riskit. Näissä yhtiöissä herkkyysanalyysien tiedot oli usein esitetty bruttona siten, että myös liiketoiminnasta syntyvät rahoitusriskit ja niiden suojausten määrät, ml. tiedot suojaushorisontista, oli eritelty. Tällöin esitettävät liitetiedot täyttävät sekä standardin vaatimukset että antavat Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan kokonaisvaltaisemman kuvan yhtiön altistumisesta markkinariskeille, sen riskienhallintaperiaatteista ja niiden toteuttamisesta käytännössä.

¹⁹ IFRS 7.39

²⁰ IFRS 7.40

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

Luottoriskin raportointi niukkaa

Standardin mukaan yhtiön on annettava liitetietoja luottoriskin hallintaperiaatteista ja luottoriskin enimmäismäärästä ennen luottoriskiä vähentäviä eriä. Lisäksi on annettava kuvaus riskiä pienentävistä eristä²¹.

Luottoriskistä annetuissa liitetiedoissa yhtiöt olivat kertoneet käyttävänsä erilaisia luottoriskiä vähentäviä sisäisiä ja ulkoisia menetelmiä, kuten luottotappiotakauksia tai ennakkomaksuja. Parhaat yhtiöt kertoivat myös sen, kuinka paljon nämä luottoriskiä vähentävät toimenpiteet vähensivät luottoriskin enimmäismäärää.

Teollista toimintaa harjoittavien yhtiöiden osalta pääasiallinen luottoriski liittyy liiketoiminnasta syntyviin myyntisaamisiin. Myyntisaamisiin liittyvää luottoriskiä kuvattiin lähinnä saamisten ikärakennetta kuvaavilla taulukoilla. Parhaat yhtiöt olivat kertoneet myyntisaamisiin sisältyvistä riskikeskittymistä IFRS 7.34 c):n mukaisesti tai myyntisaamisiin sisältyvistä luokista, joiden luottoriski voi olla merkittävä.

Johdannaisten tulosvaikutusten esittäminen epäselvää

Kunkin IAS 39:n mukaisen rahoitusinstrumenttiryhmän tulosvaikutus²² tulee esittää erikseen. Rahoitusinstrumenttien IAS 39:n mukaisten eri ryhmien vaikutukset rahoitustuottoihin ja -kuluihin oli esitetty selkeästi ja bruttoperusteisesti muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Eniten puutteita oli pienillä yhtiöillä.

IFRS 7 sisältää vaatimuksen suojauslaskennan tulosvaikutusten²³ esittämisestä siten, että tulokseen merkitty määrä ilmenee. Yhtiöt olivat kertoneet selkeästi pääasiassa rahoitustuottoihin ja -kuluihin kohdistuvat suojauslaskennan vaikutukset. Osalla yhtiöistä oli kuitenkin selkeitä puutteita liikevoittoon kirjattujen suojauslaskennan tulosvaikutusten esittämisessä, koska useat yhtiöt esittivät nämä vaikutukset netotettuina kaupankäyntisalkkuun sisältyvien johdannaisten kanssa.

3.1.2 Pankkien käypään arvoon arvostettuja varoja koskeva informaatio

Pankkien osalta IFRS 7 soveltamisessa kiinnitettiin huomiota erityisesti käypään arvoon arvostettavista varoista annettaviin liitetietoihin. Liitetietojen merkitys on korostunut rahoitusmarkkinoiden häiriötilanteen pitkittyessä.

Taloudellisen informaation tuottaminen käypään arvoon arvostetuista varoista - sisäisiin ohjeistuksiin ja prosesseihin panostettava

Rahoitustarkastus teki tilinpäätösinformaatioon liittyen valvottaviin erillisiä valvontakäyntejä, joissa arvioitiin käypään arvoon arvostettaviin rahoitusinstrumentteihin sovellettavia arvostusperiaatteita ja -käytäntöjä. Huomiota kiinnitettiin erityisesti kytkettyjä johdannaisia sisältävien rahoitusinstrumenttien luokitteluperiaatteisiin ja myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumista koskeviin sisäisiin ohjeistuksiin ja prosesseihin. Kummallakin osa-alueella havaittiin parannustarpeita. Valvontakäynneillä saatujen havaintojen perusteella oltiin yhteydessä niihin valvot-

²¹ IFRS 7.36

²² IFRS 7.20

²³ IFRS 7.23 d) ja IFRS 7.24

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

taviin, joiden osalta edellytettiin korjaavia toimenpiteitä sijoitusten arvostus-, luokittelu- ja arvonalentumisprosesseilta.

Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan määritettäessä rahoitusvarojen käypää arvoa on arvostusprosessissa kiinnitettävä erityisesti huomioita siihen, perustuvatko arvostukset toimivilta markkinoilta saatuihin hintoihin vai ei. Poikettaessa toimivilta markkinoilta saatavista noteeratuista hinnoista IFRS 7 edellyttää tietoja arvostuksessa käytetyistä menetelmistä ja arvostamisesta tehdyistä oletuksista. Mikäli osa arvostuksista perustuu indikativisiin hintoihin, joita ei voida todentaa markkinoilta, on näiden tuotteiden osalta saatujen arvostusten luotettavuus pyrittävä varmistamaan säännöllisin määräajoin vertaamalla arvostuksia riskiominaisuuksiltaan vastaavien tuotteiden markkinahintoihin tai toteutuneisiin kauppoihin²⁴.

Pankkien kehitettävä rahoitusvaroista annettavia tietoja

Aikaisemmin rahoitusvaroista tilinpäätössäännösten minimivaatimusten lisäksi pankkien antama informaatio perustui vakavaraisuuden näkökulmasta annettuun informaatioon. Sen mukaiset rahoitusvaroista ja niihin liittyvistä riskeistä annetut tiedot ovat olleet laajoja, mutta näkökulmaltaan ja yksityiskohdiltaan joiltakin osin erilaisia kuin IFRS 7 vaatimat tiedot. Pankit soveltavat vuoden 2008 tilinpäätöksiä laatiessaan uudistettuja vakavaraisuussäätelyyn perustuvia riskien ja riskienhallinnan julkistamisvaatimuksia (Pilari III). Tässä yhteydessä pankkien on huolellisesti arvioitava miltä osin IFRS 7 ja Pilari III vaatimukset ovat samoja ja miltä osin ne eroavat toisistaan.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu. Pankit olivat ryhmitelleet rahoitusinstrumenttejaan pääosin IAS 39 mukaisen ryhmittelyn, likviditeetin hallinnan ja ulkoisen luokituksen perusteella. Ryhmistä ei annettu yleensä tarkempaa tietoa, esimerkiksi miten ne jakautuvat erilaisiin luokkiin joko tuotteen luonteen, (esimerkiksi strukturoidut tuotteet) tai tuotteeseen liittyvän riskin perusteella. Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan sijoitustoiminnan läpinäkyvyyden parantamiseksi rahoitusvarat tulisi jakaa selkeämmin eri luokkiin joko niiden luonteen tai riskitekijän perusteella. Instrumenttien jakaminen riskitekijän perusteella eri luokkiin parantaa herkkyyksianalyysissä annettavien liitetietojen käytettävyyttä.

Käyvän arvon optiota koskevat tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja niistä annettavat liitetiedot. Mikäli yhtiö on valinnut käyvän arvon option soveltamisen, tulee laatimisperiaatteessa kuvata selkeästi, millä tavoin yhtiö täyttää käyvän arvon option soveltamiselle annetut kriteerit merkityksellisemmän informaation tuottamisesta²⁵. Käypään arvoon arvostettavista varoista (lainat tai muut saamiset) sekä veloista on annettava liitetietoja, joissa eritellään luottoriskistä syntyviä vaikutuksia²⁶. Lisäksi standardi edellyttää kuvausta luottoriskistä syntyvien vaikutusten laskemisessa käytetyistä menetelmistä²⁷. Kun käyvän arvon optiota sovelletaan velkoihin, on liitetietoihin sisällytettävä tieto siitä erotuksesta, joka syntyy kirjanpitoarvon ja sopimuksen mukaisen velan arvon välillä erääntymishetkellä²⁸. Käyvän arvon option laatimisperiaatteiden kuvaukset ja siitä annetut liitetiedot olivat vaillinaisia IFRS 7:n vaatimuksiin nähden.

Herkkyyksianalyysi. Rahoitusinstrumenteista annetuissa liitetiedoissa ei aina esitetty selkeästi IFRS 7:n vaatimia²⁹ herkkyyksianalyysissä käytettyjä menetelmiä ja oletuksia. Näiden tietojen antaminen on olennaista herkkyyksianalyysin hyödyntämisessä, koska IFRS 7 mukaiset esittämisperusteet

²⁴ IAS 39 AG.71 -72

²⁵ IAS 39.9

²⁶ IFRS 7.9-10

²⁷ IFRS 7.11

²⁸ IFRS 7.10 b)

²⁹ IFRS 7.40 c)

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

voivat poiketa vakavaraisuuden hallintaan perustuvassa riskienhallinnassa käytetyistä menetelmistä ja oletuksista.

Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan olisi arvioitava, onko pankilla sellaisia käypään arvoon arvostettavia sijoitusinstrumentteja, joiden osalta herkkyysanalyysin antamat tiedot luottoriskin jokseenkin mahdollisista muutoksista parantaisivat sijoitusten läpinäkyvyyttä. Tämänkaltaisen informaation julkaiseminen voi olla erityisen merkityksellistä pankeille, joilla on runsaasti käypään arvoon arvostettavia korkoinstrumentteja, joiden markkinariskiinkin vaikuttavat korkotason muutosten lisäksi vastapuoliriskin tuottovaatimusten muutokset. Näissä tapauksissa luottoriskitekijä on usein korkotekijää merkittävämpi markkinariskiinkin vaikuttava tekijä.

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

4 Muut keskeiset valvontahavainnot

4.1 Omaisuuserien arvostuksessa toimintaympäristön seurannan merkitys korostuu

Rahoitusmarkkinoiden kriisi vaikuttaa reaalitalouteen lähivuosien alentuneina kasvuodotuksina

Tämän vuoden kolmannen osavuositarkastuksen aikana syventyneen rahoitusmarkkinoiden kriisin seurauksena on syntynyt paljon epävarmuutta siitä, miten kriisi vaikuttaa reaalitalouteen ja kuinka pitkäaikainen sen mahdollinen vaikutus on. Vaikkakin vaikutuksia reaalitalouteen on yleisesti globaalilla tasolla odotettavissa, saattavat reaalitalouden vaikutukset kuitenkin vaihdella eri markkina-alueilla.

Tällä hetkellä arvioidaan vuodesta kahteen jopa kolmeen vuoteen kestävää matalan kasvun kautta ja heikoimmat kasvuodotukset kohdistuvat ensi vuoteen. Raportin julkaisuhetkellä vaikuttaa kuitenkin siltä, että ennen rahoitusmarkkinoiden kriisiä inflaatio-odotuksia nostaneet ja ylläpitäneet elintarvikkeiden ja energian hintojen kasvu on tahtunut ja jopa olennaisesti laskenut. Samoin lyhyet korot ovat palautumassa viime kevään tasolle. Sekä hyödykkeiden hintojen että korkojen lasku saattavat siten parantaa heikentyneitä kasvuodotuksia. Tässä toimintaympäristössä tehtävät liikearvojen ja omaisuuserien arvonalentumistestit vaativat yhtiöiltä erityistä huolellisuutta arvioitaessa sekä tulevia rahavirtoja että testauksiin liittyviä oletuksia ja niiden raportointia. Lisäksi tässä tilanteessa arvonalentumistestauksen dokumentaatiovaatimukset korostuvat.

Omaisuuserien arvonalentumisia kirjattiin vuonna 2007 ennätysmäärä eli noin 1,8 miljardia euroa

Omaisuuserien arvonalentumisia kirjattiin vuonna 2007 ennätysmäärä eli noin 1,8 miljardia euroa. Näistä noin puolet oli liikearvon -, ja loput aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistappioita. Arvonalentumistappiot johtuivat pääosin muutaman yhtiön omaisuuserien merkittävistä arvonalentumisista. Vuonna 2006 liikearvon arvonalentumistappioiden määrä oli yhteensä 200 miljoonaa euroa ja vuonna 2005 vain 55 miljoonaa euroa.

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrittelyyn kiinnitettävä huomiota

Rahoitustarkastus tarkasteli valvonnassaan rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrittelemistä perustuen rahavirtojen riippumattomuuteen. Rahavirtaa tuottavan yksikön määrittäminen on johdon harkintaa vaativa päätös, joka voi olla merkityksellinen yhtiön julkaiseman tilinpäätösinformaation kannalta. Kerrytettävissä olevien rahavirtojen riippumattomuutta määriteltäessä yhteisö ottaa huomioon erilaisia tekijöitä, esimerkiksi miten johto seuraa yhteisön toimintoja (tuotelinjoitain, toimialoittain, toimipaikoittain, seuduittain tai alueittain) tai miten johto tekee päätöksiä yhteisön omaisuuserien ja toimintojen säilyttämisestä tai niistä luopumisesta.

Liikearvoon sisältyvät tulonodotukset liittyvät usein useisiin rahavirtaa tuottaviin yksiköihin. Liikearvo kohdistetaan tällöin rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmälle. Käytännössä yhtiöt ovat määritelleet rahavirtaa tuottavat yksiköt usein samalle tasolle, kuin millä liikearvon tulonodotusten seuranta tapahtuu. Standardin periaatteiden näkökulmasta tämä on liian korkea taso arvioida muiden omaisuuserien kuin liikearvon arvonalentumisia. Tällöin seurauksena on se, että testaus-tason rahavirrat saattavat sisältää hyvä- ja huonotuottoisten yksiköiden rahavirtoja, jotka kompensoivat toinen toisensa, eikä omaisuuserien arvonalentumisia havaita.

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

IFRS 8:n käyttöönotto voi aiheuttaa muutoksia liikearvon kohdentamisessa. IAS 36:n mukaan liikearvo on kohdistettava enintään niin laajalle yksikölle tai yksiköiden ryhmälle, joka on standardin mukaisesti määritelty toimintasegmentti³⁰.

Toimivat markkinat ja rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrittely

Rahoitustarkastus selvitti myös IAS 36.70-71:n soveltuvuutta tilanteissa, joissa konsernin yksikö toimii tuotannossa välivaiheen tuotteiden valmistajana konsernin muille yksiköille. IAS 36.70:n mukaan on arvonalentumistestauksissa rahavirtaa tuottavaksi yksiköksi määriteltävä sellainen omaisuuserä tai omaisuuseräryhmä, jonka tuotokselle on olemassa toimivat markkinat, vaikka tuotos käytettäisiin osaksi tai kokonaan sisäisesti. IAS 36.6 määrittelee olosuhteet³¹, joiden on vallittava, jotta näiden omaisuuserien tai yksiköiden tuotoksille olisi olemassa IAS 36:n tarkoittamat toimivat markkinat. IAS 36.6 määritelmien soveltaminen käytäntöön saattaa olla haastavaa, esim. arvioitaessa, löytyykö tuotokselle yleensä aina halukkaita ostajia ja myyjiä tai ovatko hinnat yleisesti saatavilla.

Oletusten järkevyystarkastelu tärkeää

Yhtiön johdon on arvonalentumistestauksia laatiessaan arvioitava rahavirtaennusteiden perustana olevien oletusten järkevyyttä selvittämällä, miksi toteutuneet rahavirrat ovat aikaisemmin poikenneet ennusteista. Tarkasteluhetken ennakoitujen rahavirtojen perustana olevien oletusten on oltava yhdenmukaisia aikaisempien toteutumien kanssa, edellyttäen, että aikaisempien toteutumien käyttämistä oletusten perusteena tukevat myös myöhempien tapahtumien ja olosuhteiden vaikutukset.³² Markkinatilanteen epävarmuustekijät tulee ottaa huomioon rahavirtojen arvioinnissa. Vastaisia rahavirtoja koskevat arviot eivät saa myöskään sisältää sellaisia tulevia tai lähteviä rahavirtoja, joiden odotetaan syntyvän vastaisesta uudelleenjärjestelystä, johon yhteisö ei ole vielä sitoutunut³³.

Arvonalentumistestausoletusten liitetietokuri edelleen vaillinaista

IAS 36:n mukaisissa arvonalentumistestauksissa rahavirtaennusteiden pohjana käytettyjen oletusten arvot sekä selvitys siitä, minkälainen muutos oletusten arvoissa aiheuttaisi arvonalentumisen, ovat sijoittajalle tärkeää tietoa. Testauksissa käytettyjen oletusten ja niiden määrittämisessä sovelletun johdon lähestymistavan esittämisessä on tapahtunut kehitystä, mutta puutteita esiintyy edelleenkin³⁴. Yhtiöitä pyydetään kiinnittämään huomiota näiden liitetietojen esittämiseen, niin että tilinpäätöksen käyttäjä voi paremmin arvioida laskelmien lopputuloksen luotettavuutta.

³⁰ IFRS 8.5 määrittelee toimintasegmentin sisällön.

³¹ IAS 36.6. Toimivat markkinat ovat markkinat, joilla vallitsevat kaikki seuraavat olosuhteet:

- (a) markkinoilla vaihdettavat hyödykkeet homogeenisia;
- (b) kaupantekoon halukkaita ostajia ja myyjiä on yleensä aina löydettävissä; ja
- (c) hinnat ovat yleisesti saatavilla.

³² IAS 36.34 Johto arvioi tarkasteluhetken rahavirtaennusteiden perustana olevien oletusten järkevyyttä selvittämällä, miksi toteutuneet rahavirrat ovat aikaisemmin poikenneet ennusteista. Tarkasteluhetken ennakoitujen rahavirtojen perustana olevien oletusten on oltava yhdenmukaisia aikaisempien toteutumien kanssa, edellyttäen, että tämä on asianmukaista sellaisten myöhempien tapahtumien ja olosuhteiden vaikutusten perusteella, joita ei ollut kyseisten toteutuneiden rahavirtojen toteutuessa.

³³ IAS 36.44

³⁴ IAS 36.134 (d) (i) ja (ii)

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

4.2 Yrityshankinnat ja oman pääoman ehtoisten sijoitusten luokittelukysymykset

Suomalaisten listayhtiöiden tekemien yrityskauppojen kokonaishankintamenoista liikearvoa oli 45 % vuonna 2007

Suomalaisten listayhtiöiden yrityshankintojen kokonaishankintameno oli vuonna 2007 5,3 miljardia euroa (4,7 mrd) ja uutta liikearvoa syntyi 2,4 miljardia euroa (1,6 mrd). Vuoden 2007 hankintamenosta liikearvon osuus oli 45 %, joka on selkeästi enemmän kuin edellisenä vuonna (25 %). Aineettomille hyödykkeille oli hankintamenosta vuonna 2007 kohdistettu³⁵ 33 %, joka on aikaisempaa vuotta huomattavasti suurempi osuus (10 %). Aineettomille hyödykkeille kohdistetusta 33 %:sta asiakassuhteiden osuus oli 14 %, tuote- ja tavaramerkkien 7 % ja teknologian osuus vastaavasti 7 %.

Aineettomien hyödykkeiden yksilöiminen ja arvostaminen haasteellista

Aineettomien hyödykkeiden yksilöiminen ja arvostaminen on Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan koettu yhdeksi haasteellisimmista osa-alueista hankintameno-laskelmien laatimisessa. Mm. tavaramerkkien erottaminen ja arvostaminen ja asiakassuhteisiin liittyvien aineettomien hyödykkeiden yksilöiminen on ollut vaativaa.

Hankittu tavaramerkki tulee kirjata hankinta-ajankohtana omana aineettomana hyödykkeenään liikearvosta erillään, jos se on yksilöitävissä ja sen käypä arvo on määritettävissä luotettavasti. Hankkijaosapuolen aikomukset olla käyttämättä hankittua tuotemerkkiä, esimerkiksi koska hankinta on toteutettu oman markkinaosuuden kasvattamiseksi tai kilpailevan tuotemerkin poistamiseksi markkinoilta, ei ole peruste sille, että tuotemerkin käypä arvo on nolla. Tuotemerkin jääminen pois käytöstä heti hankinnan jälkeen puolestaan merkitsee, että siihen ei enää ko. konsernissa kohdistu tulonodotuksia, jolloin sen arvo konsernin näkökulmasta on täysin alentunut.

Hankinnan kohteen asiakassuhteisiin saattaa liittyä useampia aineettomia hyödykkeitä: voimassa olevat asiakassopimukset, niiden perusteella syntyvät asiakassuhteet, asiakaslistat ja yksilöitävyyskriteerin täyttävät ei-sopimusperusteiset asiakassuhteet. Hankinnassa tulisi arvioida kutaakin erilaista asiakassuhteisiin liittyvää aineetonta hyödykettä erikseen, sillä niiden taloudellinen luonne, taloudellinen vaikutusaika ja siten käyvän arvon määräytymisperusteet saattavat olla erilaisia.

Uudistetun IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* standardin myötä aineeton hyödyke tulee jatkossa kirjata hankinnassa erillään liikearvosta aina, kun se on yksilöitävissä, eli on eroteltavissa tai johtuu sopimukseen perustuvista tai muista laillisista oikeuksista. Käyvän arvon luotettava määrittäminen ei uudistetun IFRS 3:n mukaan enää ole edellytys erikseen kirjaamiselle. Muutetussa IAS 38 *Aineettomat hyödykkeet* standardissa ja uudistetussa IFRS 3:ssa on myös selkeytetty ohjeistusta siitä, koska aineettomat hyödykkeet ovat eroteltavissa ja siten täyttävät tällä perusteella yksilöitävyys -kriteerin. Aineettomien hyödykkeiden kirjaamisperuste on jatkossa selkeämpi, esimerkiksi edellä kuvatuissa, hankaliksi koetuissa tilanteissa. Uudistettua IFRS 3 -standardia tulee soveltaa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.

³⁵ Hankintamenon kohdistukset vaihtelivat merkittävästi yhtiöittäin. Hankintamenon jakaumat voivat vaihdella vuosittain huomattavasti riippuen muun muassa yrityshankintojen volyymin, toimialoista sekä yksittäisten hankintojen luonteesta ja koosta, joten vertailutiedot ovat vain suuntaa antavia.

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten luokittelu konsernitilinpäätöksessä edellyttää sijoituskohteen kaikkien erityispiirteiden huomioimista

Rahoitustarkastus on valvontatyössään kiinnittänyt huomiota myös oman pääoman ehtoisten sijoitusten luokitteluun. Oman pääoman ehtoista sijoitusta käsitellään konsernitilinpäätöksessä joko sijoituksena tytäryhtiöön, osakkuusyritykseen tai IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: Arvostaminen ja kirjaaminen* standardin mukaisena rahoitusinstrumenttina. Tilinpäätöskäsittely määräytyy sen perusteella, käyttääkö sijoittaja kohteessa määräysvaltaa³⁶, huomattavaa vaikutusvaltaa³⁷, yhteistä määräysvaltaa³⁸ tai ei mitään näistä. Sijoitusten luokittelulla saattaa olla merkittävä vaikutus listayhtiön omaan pääomaan, taserakenteeseen ja tunnuslukuihin.

Haasteellista sijoittajan vaikutusvallan arviointi on Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan ollut erityisesti tapauksissa, joissa järjestelyyn on liittynyt tapauskohtaisia erityispiirteitä. Ääni- valtaisuuden ja potentiaalisen äänivallan lisäksi kaikki sijoitukseen liittyvät taloudelliset ja muut erityispiirteet tulee huomioida johdon käyttäessä harkintaansa³⁹ arvioidessaan sijoituskohteessa tosiasiallisesti käytettävän vaikutusvallan luonnetta. Harkinnan taustalla olevat analyysit eivät Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan aina ole riittävän perusteellisia.

Yrityshankintojen liitetiedoissa edelleen puutteita yllättävän monella yhtiöllä

Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan yhtiöiden hankinnoistaan antamissa tiedoissa on edelleen ollut puutteellisuuksia yllättävän useissa tapauksissa, erityisesti liikearvon kirjaamiseen johtaneiden tekijöiden kuvauksessa. Kuvauksen tulee olla riittävästi yksilöity kyseessä olevaan hankintaan. Kuvauksen avulla selvennetään sijoittajalle hankitun yrityksen arvon muodostumiseen johtaneita tekijöitä, jotka sisältyvät hankinnassa syntyneeseen liikearvoon. Tekijöistä kertominen on tärkeää, koska hankintamenosta liikearvo muodostaa usein merkittävän osuuden ja jonka sisältöä on ilman riittäviä tietoja vaikea arvioida. Rahoitustarkastus kehottaa yhtiöitä edelleenkin kiinnittämään huomiota tähän IFRS 3 standardin vaatimukseen.

Useissa tilinpäätöksissä on havaittu puutteita tilinpäätöspäivän jälkeen ennen tilinpäätöksen hyväksymistä julkaistavaksi toteutuneista hankinnoista annettavissa tiedoissa. Näistä hankinnoista tulee esittää⁴⁰ kaikki IFRS 3.67:n mukaiset tiedot, kuten mm. hankintamenolaskelma.

4.3 Osavuositarkastuksissa erityisesti puutteita hankituista liiketoiminnoista koskevissa tiedoissa

Rahoitustarkastus selvitti⁴¹ listayhtiöiden osavuositarkastusten IFRS-raportointia käymällä läpi kaikkien listayhtiöiden vuoden 2008 ensimmäisen vuosineljänneksen katsaukset. IFRS-standardien edellyttämien tietojen esittämisessä eniten puutteita oli standardin IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* mukaisessa raportoinnissa. Kun yhtiö laatii osavuositarkastuksensa IAS 34:n mukaisesti, yrityskaupoista on esitettävä kaikki IFRS 3.66 - 3.67:ssä vaaditut olennaiset tiedot⁴². Olennaisuutta on arvioitava suhteessa kyseistä osavuositarkastusta koskevaan taloudelliseen informaatioon⁴³. Muita puutealueita osavuositarkastusten IFRS-raportoinnissa olivat laimennusvai-

³⁶ IAS 27.4

³⁷ IAS 28.2

³⁸ IAS 31.3

³⁹ IAS 1.113

⁴⁰ IFRS 3.71

⁴¹ Markkinat -tiedote 4/2008, 10.10.2008

⁴² IAS 34.16(i)

⁴³ IAS 34.23

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

kutuksella oikaistun osakekohtaisen tuloksen esittäminen⁴⁴ sekä tiedon esittäminen siitä, että osavuositarkastuksessa on noudatettu samoja laatimisperiaatteita ja laskentamenetelmiä kuin edellisessä vuositilinpäätöksessä⁴⁵.

Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan lähes viidesosa listayhtiöistä ei ollut esittänyt vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen osavuositarkastuksissaan tarkastuksen laatimisperiaatetta. Selvityksen mukaan enemmistö eli noin 60 % listayhtiöistä ilmoitti laativansa IAS 34:n mukaisen osavuositarkastuksen ja vajaa 20 % ilmoitti laativansa suppean taulukko-osan sisältävän osavuositarkastuksen.

Rahoitustarkastus kehottaa listayhtiöitä huomioimaan, että kaikki IAS 34:n vaatimukset on täytettävä, kun yhtiö ilmoittaa laativansa IAS 34:n mukaisen osavuositarkastuksen. Osavuositarkastuksen laatimisperiaatteesta tulee aina antaa tieto.

4.4 Segmenttiraportointi

Rahoitustarkastus selvitti uuden segmenttiraportointia koskevan standardin IFRS 8:n *Toimintasegmentit* käyttöönottoa ja listayhtiöiden esittämiä arvioita standardin vaikutuksista. Listayhtiöiden on sovellettava IFRS 8:aa tilinpäätöksiinsä 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Rahoitustarkastus pitää segmenttiraportointia tärkeänä tilinpäätöksen osa-alueena, koska se antaa arvokasta ja hyödyllistä tietoa sijoituspäätösten ja sijoitusanalyysien tueksi.

Uuden segmenttiraportointistandardin lähestymistapa toimintasegmenttien määrittelyyn on vanhaan standardiin verrattuna erilainen. IFRS 8:n mukaan segmenttien tunnistaminen perustuu johdon raportointiin, eikä enää liiketoiminnallisten ja maantieteellisten segmenttien määrittämiseen. Standardin periaatteiden huolellinen läpikäynti on Rahoitustarkastuksen mielestä tärkeää kaikkien yhtiöiden kohdalla siinäkin tapauksessa, etteivät raportoivat segmentit olennaisesti muuttuisi. Toimintasegmenttien määrittelyä koskevan uuden lähestymistavan lisäksi IFRS 8 edellyttää aiempaa laajempia liitetietoja ja segmentti-informaationa annettavat tiedot esitetään johdon raportoinnin mukaisina, vaikka ne eroaisivat IFRS-luvuista. Rahoitustarkastus pitää näitä muutoksia merkittävinä, ja niiden huomioon ottaminen hyvissä ajoin ennen standardin käyttöönottoa on tarpeen.

Segmenttiraportoinnilla on liittymäpintoja myös yhtiön muuhun tiedottamiseen kuin IFRS-raportointiin. Siten segmentti-informaatioon tulevia muutoksia tulisi arvioida myös koko tiedottamisen johdonmukaisuuden kannalta.

IFRS 8:n käyttöönotto voi aiheuttaa muutoksia myös liikearvon kohdistamiseen, koska standardin IAS 36 *Omaisuserien arvon alentuminen* mukaan liikearvo tulee kohdistaa vähintään toimintasegmentin tasolle⁴⁶, joka saattaa olla erilainen kuin aikaisemmin määritelty segmenttitaso. Tämä saattaa olla vaikutuksia rahavirtaa tuottavien yksiköiden tai yksiköiden ryhmän määrittelemiseen ja siten siihen, millä tasolla liikearvoa testataan.

⁴⁴ IAS 34.11

⁴⁵ IAS 34.16(a)

⁴⁶ IAS 36.80

Markkinavalvonta Tilinpäätösraportointi

Lähes kaikki listayhtiöt ottavat uuden standardin käyttöön vuonna 2009

IFRS-standardit edellyttävät yhtiöitä kertomaan IFRS 8:n käyttöönotosta vuoden 2007 tilinpäätöksissään.⁴⁷ Vuoden 2007 tilinpäätöksistä ilmeni, että suurin osa yhtiöistä ottaa standardin käyttöön 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Alle kymmenen yhtiötä ilmoitti ottaneensa tai ilmoitti ottavansa standardin käyttöönsä jo vuonna 2007 tai 2008 eli ennen standardin pakollista soveltamista. Lisäksi 12 yhtiötä ei maininnut standardin käyttöönottoa lainkaan, vaikka IFRS-standardit sitä edellyttävät.

Standardin aikaisemmasta käyttöönotosta ilmoittaneiden listayhtiöiden kohdalla suurimmalla osalla raportoitavien segmenttien lukumäärä lisääntyi IFRS 8:n käyttöönoton yhteydessä. Syiksi segmenttien lisääntymiselle oli kerrottu muun muassa johtamisen pohjalla olevan segmenttijaon, organisaatio- tai toimialarakenteen muuttuminen. Yhdellä yhtiöllä raportoitavien segmenttien lukumäärä säilyi ennallaan ja muutamalla listayhtiöllä segmenttien lukumäärä väheni lähinnä organisaatiomuutosten seurauksena.

Puolet vaikutusarvion esittäneistä yhtiöistä arvioi standardin käyttöönotolla olevan vaikutuksia segmenttiraportointiin

Lisäksi IFRS-standardit edellyttävät yhtiöitä kertomaan vuoden 2007 tilinpäätöksissään myös IFRS 8:n käyttöönoton arvioitavissa olevista vaikutuksista.⁴⁸ Vain noin puolet listayhtiöistä esitti arvion IFRS 8:n mahdollisista vaikutuksista.

Noin puolet standardin käyttöönoton vaikutuksia arvioineista yhtiöstä arvioi käyttöönotolla olevan vaikutuksia joko segmenteistä annettaviin tietoihin ja/tai esittämistapaan. Arviot olivat luonteeltaan yleisiä. Myöskään segmenttien lukumäärän muutoksista yhtiöt eivät esittäneet tarkkaa tietoa. Parhaissa yhtiöissä arvio vaikutuksista sisälsi yksityiskohtaista tietoa tulevista muutoksista esitettävissä tiedoissa. Lisäksi pieni osa yhtiöistä kertoi segmenttijaon muuttuvan IFRS 8:n käyttöönoton seurauksena. Vain harva mainitsi standardin käyttöönoton vaikuttavan tietojen esittämiseen maantieteellisistä alueista ja merkittävimmistä asiakkaista.

Rahoitustarkastus pitää tärkeänä, että yhtiöt kehittävät IFRS 8:n käyttöönoton yhteydessä segmenttiraportointiaan kiinnittäen huomiota IFRS 8:n tavoitteeseen tarjota sijoittajille sellaista tietoa, jonka avulla sijoittaja voi arvioida yhtiön harjoittamien liiketoimintojen ja taloudellisen toimintaympäristön luonnetta ja taloudellisia vaikutuksia.

⁴⁷ IAS 8.30 a:n mukaan silloin, kun yhteisö ei ole soveltanut uutta standardia tai tulkintaa, joka on julkaistu mutta ei vielä voimassa, yhteisön on esitettävä tämä seikka tilinpäätöksessään.

⁴⁸ IAS 8.30 b):n mukaan yhteisön tulee esittää tiedossa tai kohtuudella arvioitavissa oleva informaatio, jolla on merkitystä arvioitaessa uuden standardin tai tulkinnan käyttöönoton vaikutusta yhteisön tilinpäätökseen sillä kaudella, jolla sitä sovelletaan ensimmäistä kertaa.

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

5 Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden tilinpäätöksissä puutteita

Ei-listattujen sijoituspalveluyritysten tulee laatia tilinpäätöksensä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain perusteella. Sen mukaan sijoituspalveluyritykset noudattavat luottolaitoslain ja sen perusteella annetun asetuksen sekä Rahoitustarkastuksen tilinpäätösstandardin mukaisia vaatimuksia. Rahastoyhtiöiden tulee laatia tilinpäätöksensä sijoitusrahastolain ja sen perusteella annetun asetuksen perusteella. Rahastoyhtiöiden tilinpäätösten kirjaamis- ja arvostamisperiaatteita koskevat vaatimukset perustuvat luottolaitoslain määräyksille. Rahastoyhtiöiden tilinpäätöskaavat muuttuvat 1.1.2008 alkavilta tilikausilta ja ne ovat yhdenmukaisia muiden rahoitusalaalla toimivien yhteisöjen, kuten pankkien ja sijoituspalveluyritysten kanssa.

Osassa tilinpäätösvalvonnan kohteena olleista noin 20 sijoituspalveluyrityksen ja vajaan 20 rahastoyhtiön tilinpäätöksissä ilmeni puutteita sekä esittämisen että arvostamisen osalta. Noin puolelta yhtiöistä puuttui rahoituslaskelma tilinpäätöksistä. Rahoituslaskelman laatiminen tuli pakolliseksi näille yhtiölle tilivuodesta 2007 lähtien. Vajaa viidennes yhtiöstä ei ollut puolestaan arvostanut taseeseen merkittyjä myytävissä olevia rahoitusvaroja vaatimusten mukaisesti käypään arvoon, vaan hankintamenoon. Näiden yhtiöiden oman pääoman kokonaismäärä oli tältä osin virheellinen.

Osassa yhtiöitä tilinpäätöksen laatimisperiaatteet olivat puutteellisia ja em. arvostamisen osalta virheellisiä. Kaikki rahastoyhtiöt ilmoittivat hallintopalkkioiden palautukset vaatimusten mukaisesti joko tuloslaskelmassa palkkioiden oikaisuna tai liitetiedoissa.

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

Liite 1. Suurimmat liikearvot 31.12.2007 ja vertailutiedot vuodelta 2006, meur

2007		Liikearvo milj. eur	2006		Liikearvo milj. eur
	Yhtiö			Yhtiö	
1	SanomaWSOY	1 433	1	UPM	1 514
2	Nokia	1 384	2	SanomaWSOY	1 393
3	UPM	1 163	3	Stora Enso	907
4	Elisa	774	4	Elisa	772
5	Metso	772	5	Sampo	599
6	Stockmann	720	6	Kemira	581
7	Carcotec	670	7	KONE	557
8	Kemira	627	8	Nokia	532
9	Kone	577	9	Huhtamäki	525
10	OKO Pankki	504	10	Cargotec	513
11	Stora Enso	503	11	Metso	498
12	Huhtamäki	472	12	OKO Pankki	494
13	Wärtsilä	445	13	TietoEnator	448
14	Tietoenator	416	14	Wärtsilä	417
15	Amer Sports	271	15	Outokumpu	404
16	YIT	241	16	M-real	376
17	Ahlstrom	180	17	Amer Sports	290
18	M-real	172	18	YIT	249
19	Cramo	152	19	Cramo	153
20	Atria	152	20	Kesko	131

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

Liite 2. Liikearvon osuus omasta pääomasta 31.12.2007 ja vertailutiedot vuodelta 2006

2007		Liikearvo / oma pääoma %	2006		Liikearvo / oma pääoma %
	Yhtiö			Yhtiö	
1	Turvatiimi	304	1	Turvatiimi	206
2	Suomen Terveystalo	180	2	SYSOPENDIGIA	136
3	Evia	143	3	Salcomp	125
4	Affecto	134	4	Affecto	111
5	Digia	130	5	SanomaWSOY	105
6	Stockmann	121	6	Ixonos	103
7	Talentum	107	7	Keskisuomalainen	102
8	SanomaWSOY	106	8	Tiimari	100
9	Etteplan	100	9	KONE	80
10	Ixonos	98	10	Etteplan	79
11	Salcomp	97	11	Cencorp	77
12	Tiimari	94	12	Talentum	74
13	Tietoenator	88	13	Evia	73
14	Cencorp	85	14	TietoEnator	72
15	Solteq	83	15	Solteq	68
16	Keskisuomalainen	83	16	Huhtamäki	61
17	Kone	77	17	Lassila&Tikanoja	60
18	Carcotec	75	18	Suominen Yhtymä	60
19	Elisa	75	19	Elisa	59
20	Huhtamäki	61	20	Cargotec	59

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

Liite 3. Vuonna 2007 suurimpia yrityshankintoja tehneet yhtiöt sekä vertailutiedot vuodelta 2006

2007			Koko- naishan- kintahin- ta milj. eur	Hankinnois- sa syntynyt liikearvo milj. eur
	Yhtiö	Hankinnan kohde		
1	Nokia	Nokia Siemens Networks:n muodostaminen	5 500(**)	803
2	Stockmann	Lindex AB	851	722
3	Ahlstrom	Orlandi Groupin vesineulattujen kuitukankaiden valmistus, Fiberweb plc-yhtiön kuluttajapyyhkeiden liiketoiminta, Fabriano Filter Media SpA, osa erikoispaperituotantolaitoksesta yhtiöltä Votorantim Celelose e Papel	223	87
4	Cargotec	Iso joukko pieniä yritys- ja liiketoimintahankintoja, mm. Indital Construction Machinery Ltd, Kalmar Intia Pvt. Ltd ja BG Crane Pty. Ltd	198	166
5	Fiskars	Iittala Group Oyj, muut	176	79
6	HKScan	Swedish Meatsin liiketoiminta (Scan AB)	162	32
7	Suomen Terveystalo	Medivire Työterveyspalvelut Oy, muut	136	105
8	Atria Yhtymä	AB Sardus, muut	129	95
9	Trainers' House (*)	Trainers' House Oy:n hankinta	75	44
10	Sanoma-WSOY	Printcenter Oy, Noodi Oy, Rosetta Holding B.V., SportUp Dinland Oy, Auto24, muut	68	42

(*) 31.12.2007 asti Satama Interactive Oyj

(**) Konsernin siirretyn verkkoliiketoiminnan käyväksi arvoksi määriteltiin 5 500 miljoonaa euroa.

2006			Koko- naishan- kintahin- ta milj. eur	Hankinnois- sa syntynyt liikearvo milj. eur
	Yhtiö	Hankinnan kohde		
1	Sponda	Kapiteeli Oyj	960	28
2	Fortum	E.ON Finland Oyj, muut	818	0
3	Nokia	Intellisync Corporation, muut	691	488
4	Metso	Aker Kvaernerin Pulping- ja Power-liiketoiminnot, muut	359	284
5	Stora Enso	Arapoti Group, muut	330	0
6	Cramo	Cramo Holding B.V.	200	139
7	Rautaruukki	OOO Ventall, muut	150	61
8	Kemira (*)	OOO Kraski Tekes, Lanxess -konsernin paperikemikaaliliiketoiminta	137	32
9	Componenta	Döktas Dökümcülük Sanayi ve Ticaret A.S.	111	41
10	Cargotec	BMH Marine AB, East Coast Cranes and Electrical Contracting Inc. -yhtiön liiketoiminta, muut	103	68

(*) Vuoden 2006 hankintoihin sisältyy myös Cytec Industries Inc:n vesikemikaali- ja akryyliamidiliiketoiminta. Sitä koskien ei tietoja ollut saatavilla, joten se ei sisälly yllä esitettyihin lukuihin.

Markkinavalvonta
Tilinpäätösraportointi

Liite 4. Uudistettu IFRS 3 –standardi selkeyttää yrityshankintojen kirjanpitokäsittelyä

IASB julkaisi uudistetun IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardin tammikuussa 2008. Uudistetun IFRS 3 -standardin merkittävimmät muutokset vuonna 2004 julkaistuun IFRS 3 -standardiin verrattuna koskevat hankintamenetelmän soveltamista.

Yksi merkittävimmistä muutoksista on se, että vähemmistöosuuden suhteen yhteisöllä on jatkossa valittavanaan kaksi vaihtoehtoista arvostusmallia. Yhteisö voi valita nykyisen tavan, eli arvostaa vähemmistöosuuden osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuuden käyvästä arvosta. Uuden vaihtoehtoisen mallin mukaisesti vähemmistöosuus arvostetaan käypään arvoon.

Uudistetun IFRS 3 -standardin myötä hankinnan kohteen varojen ja velkojen kirjaamisedellytykset selkeytyvät. Jatkossa varan tai velan tulee täyttää IFRS-standardien viitekehyksen varan tai velan määritelmä hankintahetkellä. Nykyisen käytännön mukaan esimerkiksi transaktiokustannukset ovat sisältyneet hankintamenoon ja vaikuttaneet liikearvon määrään. Jatkossa transaktiokustannukset tulee kirjata kuluksi niiden syntymishetkellä, mikä usein saattaa olla jo ennen hankintahetkeä.

Ehdollinen hankintameno tullaan jatkossa kirjaamaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon osana alkuperäistä hankintamenoa. Aikaisempaan käytäntöön verrattuna lisäkauppahinta tulee siis huomioiduksi aikaisemmin, minkä katsotaan tuottavan aikaisempaa oikea-aikaisempaa informaatiota hankinnan kokonaisvaikutuksista.

Vaiheittaisten hankintojen kirjanpitokäsittelyssä määräysvallan siirtymisen ajankohdan merkitys korostuu. Määräysvallan siirtymishetkellä hankkijaosapuolen mahdollinen aikaisempi omistus hankinnan kohteessa arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Määräysvallan siirtymisen jälkeen tehtävät hankinnat ovat liiketoimia osakkeenomistajien välillä (ns. *economic entity approach*) eikä niillä ole vaikutusta hankintamenolaskelmaan tai tulokseen.

Uudistettua IFRS 3 -standardia tulee soveltaa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Aikaisempi soveltaminen on sallittua, kuitenkin aikaisintaan 30.6.2007 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Tällöin muutettua IAS 27 -standardia tulee soveltaa samanaikaisesti. Aikaisemmasta soveltamisesta on annettava tieto.

IFRS 3 -standardin uudistaminen tulee selkeyttämään yrityshankintojen kirjanpitokäsittelyä, kun vaihtoehtoiset käsittelytavat poistuvat monien tilanteiden osalta. Laskentaohjeistus johtaa myös monilta osin yksinkertaisempaan kirjanpitokäsittelyyn, esimerkkinä tästä vaiheittaiset hankinnat. Odotettavissa on uudistetun standardin vaatimusten perusteella jatkossa entistä laadukkaampaa informaatiota, jonka perusteella tilinpäätöksen käyttäjän on aiempaa helpompaa muodostaa kokonaiskuva hankinnan luonteesta ja taloudellisista vaikutuksista.